VII kadencja

KANCELARIA SEJMU
Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

- **Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka (nr 21)**
- **Komisji Spraw Zagranicznych (nr 24)**

z dnia 10 maja 2012 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka (nr 21)

Komisji Spraw Zagranicznych (nr 24)

10 maja 2012 r.

Komisje: Sprawiedliwości i Praw Człowieka oraz Spraw Zagranicznych, obradujące pod przewodnictwem posła **Ryszarda Kalisza (SLD)**, przewodniczącego Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka, zrealizowały następujący porządek dzienny:

– pierwsze czytanie rządowego projektu ustawy o ratyfikacji Porozumienia europejskiego w sprawie osób uczestniczących w postępowaniu przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, sporządzonego w Strasburgu dnia 5 marca 1996 r. (druk nr 296).

W posiedzeniu udział wzięli: **Grażyna Bernatowicz** podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych wraz ze współpracownikami oraz **Agnieszka Kloskowska-Dudzińska**, **Marzena Żuk** i **Adrian Rudziński** – przedstawiciele Instytutu Studiów Politycznych Państwowej Akademii Nauk.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Łukasz Andrzejczyk**, **Piotr Babiński**, **Agnieszka Jankowska**, **Daniel Kędzierski**, **Artur Kucharski**, **Ewa Kwiatkowska** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych oraz **Przemysław Sadłoń** – legislator z Biura Legislacyjnego.

Przewodniczący poseł Ryszard Kalisz (SLD):

Otwieram posiedzenie Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka oraz Komisji Spraw Zagranicznych. Porządek dzienny przewiduje pierwsze czytanie rządowego projektu ustawy o ratyfikacji Porozumienia europejskiego w sprawie osób uczestniczących w postępowaniu przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, sporządzonego w Strasburgu dnia 5 marca 1996 r. – druk nr 296. Stwierdzam kworum w obu Komisjach.

Witam serdecznie panią wiceminister spraw zagranicznych Grażynę Bernatowicz. Proszę o uzasadnienie.

Podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Grażyna Bernatowicz:

Dziękuję bardzo. Panowie przewodniczący, panie i panowie posłowie, wzmiankowane Porozumienie weszło w życie w dniu 1 stycznia 1999 r. i obecnie jest ratyfikowane przez 36 państw członków Rady Europy. Porozumienie to zostało opracowane jako konsekwencja przyjęcia Protokołu nr 11 do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, zmieniającego system ochrony praw człowieka Rady Europy i powołującego jednolity Europejski Trybunał Praw Człowieka w miejsce uprzednio funkcjonującej Europejskiej Komisji i Trybunału. Z tego względu Porozumienie z 1996 r. co do zasady powtarza zapisy swojego poprzednika, to jest Porozumienia europejskiego w sprawie osób przed Europejską Komisją oraz Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, sporządzonego w Londynie 6 maja 1969 r., wprowadzając jedynie zmiany wynikające z reformy dokonanej wspomnianym Protokołem nr 11.

Rzeczpospolita Polska jest stroną Porozumienia londyńskiego z 1969 r., natomiast w dniu 2 kwietnia 2008 r. podpisała Porozumienie z roku 1996. Przedmiotowy traktat dotyczy praw osób uczestniczących w postępowaniu przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, takich jak: strony, przedstawiciele lub doradcy, a także świadkowie, biegli i inne osoby wezwane przez Trybunał do uczestnictwa w postępowaniu.

Porozumienie przyznaje wyżej wymienionym osobom immunitet procesowy w zakresie składanych oświadczeń pisemnych i ustnych oraz wszelkich dokumentów i dowodów przedstawianych Trybunałowi. Gwarantuje również ochronę prawną związaną z podróżą odbytą w celu uczestniczenia w postępowaniu przed Trybunałem, oraz prawo do swobodnej korespondencji z Trybunałem. Immunitety i ułatwienia określone w Porozumieniu przyznawane są wyłącznie w celu zapewnienia swobody wypowiadania się oraz niezależności niezbędnej do wykonywania funkcji, zadań, obowiązków lub praw osób uczestniczących w postępowaniu przed Trybunałem.

Warto zwrócić uwagę na to, że Trybunał ma prawo i obowiązek uchylenia w całości lub w części immunitetu w zakresie składanych oświadczeń pisemnych i ustnych oraz wszelkich przedstawionych dokumentów i dowodów, w sytuacjach, w których korzystanie z immunitetu stałoby na drodze do wymierzenia sprawiedliwości. Ponadto Trybunał może uchylić immunitet z urzędu lub na wniosek każdej umawiającej się strony albo zainteresowanej osoby.

Związanie Rzeczypospolitej Polskiej Porozumieniem z 1996 r. nie będzie wymagać wprowadzenia zmian w dotychczas obowiązujących przepisach rangi ustawowej. W stosunku do obowiązującego stanu prawnego ratyfikowanie Porozumienia nie pociągnie za sobą dodatkowych wydatków finansowych z budżetu państwa, a także skutków społecznych czy gospodarczych. Związanie się Porozumieniem z 1996 r. powinno nastąpić poprzez ratyfikację w trybie art. 89 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, to jest za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie, bowiem Porozumienie dotyczy wolności i praw obywatelskich, a ponadto określonych w konstytucji i ustawach, takich jak prawo swobodnego poruszania się, podróżowywania, tajemnica korespondencji, w tym w szczególności prawo do swobodnej od cenzury korespondencji z Trybunałem osób osadzonych. Warto wreszcie zauważyć, że związanie się niniejszym Porozumieniem wychodzi naprzeciw rekomendacjom Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i potwierdza zaangażowanie Polski w prace Rady Europy.

Mając powyższe względy na uwadze, wnoszę o przyjęcie ustawy wyrażającej zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ratyfikacji Porozumienia europejskiego w sprawie osób przed Europejską Komisją oraz Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, sporządzonego w Strasburgu, w dniu 5 marca 1996 r.

Przewodniczący poseł Ryszard Kalisz (SLD):

Dziękuję bardzo, pani minister. Otwieram debatę na temat podstawowych i ogólnych założeń projektu ustawy. Zgłasza się pani poseł Fotyga. Kto z państwa chciałby się jeszcze zgłosić w tej części naszego posiedzenia? Proszę, pani poseł Anna Fotyga.

Poseł Anna Fotyga (PiS):

Dziękuję bardzo, panie przewodniczący. Mam tylko pytanie, pani minister. Prosiłabym o rozwinięcie tego wątku ograniczonej możliwości uchylenia immunitetu w sytuacji, kiedy stałoby to na drodze wymierzenia sprawiedliwości czy osądzenia. Wyobrażam sobie, na przykład, sprawę Michaiła Chodorkowskiego, czy – załóżmy – w przyszłości jakieś postępowanie związane z Julią Tymoszenko, czy generalnie z decydentami w państwach, w których bardzo utrudniona jest ochrona i które mają tendencję do stosowania tego typu represji wobec swoich obywateli. Prosiłabym o rozszerzenie tego wątku – po prostu o komentarz, pani minister – i sformułowanie związanych z tym obaw. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Ryszard Kalisz (SLD):

Dziękuję bardzo. Czy są jeszcze inne pytania do pani minister, żeby jako przedstawiciel rządu mogła na nie odpowiedzieć zbiorczo? Jeśli nie ma innych pytań, proszę panią minister Bernatowicz o odpowiedź.

Podsekretarz stanu w MSZ Grażyna Bernatowicz:

Dziękuję bardzo, panie przewodniczący. Pani poseł, tylko Trybunał jest właściwy do uchylenia w całości lub w części tego immunitetu, i ma prawo, ale również obowiązek, uchylić w każdym przypadku, jeśli w jego ocenie tenże immunitet utrudniałby wymierzenie sprawiedliwości, a jego uchylenie w całości lub w części nie byłoby sprzeczne

z celem określonym w ust. 1 niniejszego artykułu, który stanowi, że immunitety i ułatwienia przyznawane są osobom określonym w niniejszym Porozumieniu wyłącznie w celu zapewnienia im wolności wypowiadania się oraz niezależności niezbędnej do wypełniania ich funkcji, zadań, obowiązków lub wykonywania swoich praw w odniesieniu do Trybunału. Także ta sytuacja jest o tyle woluntarystyczna – tak bym powiedziała – że jedynie Trybunał może osądzić, czy taka sytuacja zaistniała, czy nie. Nie ma żadnej innej swobody…

Przewodniczący poseł Ryszard Kalisz (SLD):

Tak, ale w tym punkcie pozwolę sobie zabrać głos. Nie zapominajmy, że przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka z jednej strony są obywatele państw członkowskich Rady Europy, a z drugiej strony są państwa. Siłą rzeczy nie dotyczy to obywateli, którzy skarżą i nie dotyczy to państw, a dotyczy dowodów. Jak pani poseł Fotyga powiedziała, może się zdarzyć takie postępowanie, że będą musiały zeznawać w charakterze świadka osoby, które wcześniej pełniły funkcje prokuratora, sędziego, prezydenta, którym służy immunitet.

Trybunał poprzez ten protokół dostatnie bardzo ważny instrument, dzięki któremu osoba mająca wiedzę na temat działania państwa, nie może zasłonić się immunitetem, a jeśli będzie się nim zasłaniać, to Trybunał sam, z urzędu, będzie mógł wszcząć postępowanie uchylenia tego immunitetu – bo ma taką procedurę – i zwolnienia takiej osoby z immunitetu. Od razu dodam – bo to też jest w tym protokole – że to nie dotyczy tak zwanej tajemnicy pełnej. W polskim przypadku, na podstawie polskiego prawa, dotyczy to tylko dwóch osób – księdza, na okoliczność tego, czego dowiedział się przy okazji spowiedzi, i adwokata odnośnie do informacji, o których dowiedział się przy udzielaniu porady prawnej i prowadzeniu sprawy. Natomiast w przypadku prokuratorów, sędziów itd., w sprawach przeciwko danemu państwu, Trybunał będzie mógł z urzędu uchylić ich immunitet. Tak to wygląda.

To na pewno jest pójście do przodu w ochronie praw człowieka, bo do tej pory – jak wiemy z wielu spraw – ludzie, którym przysługiwał immunitet, zasłaniali się nim przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka i nie chcieli zeznawać. Tyle z mojej strony.

Czy są jeszcze inne pytania, wypowiedzi? Jeśli nie, to powiem, proszę państwa, że ta ustawa jest bardzo krótka, bo w trybie ustawy o umowach międzynarodowych, a więc Sejm tylko zezwala na ratyfikowanie przez pana prezydenta. Przystępujemy do głosowania…

Słuszna uwaga. Jeśli nie ma więcej pytań w pierwszym czytaniu, odnośnie do ogólnych zasad projektu ustawy, zamykam pierwsze czytanie. Ogłaszam 10 sekund przerwy. Od razu wyjaśniam naszym koleżankom i kolegom z Komisji Spraw Zagranicznych, że te 10 sekund było na ewentualne zgłoszenie wniosku o odrzucenie projektu w pierwszym czytaniu. Nie słyszę takiego wniosku.

Przystępujemy do pracy w Komisjach. Kto z pań i panów posłów jest za przyjęciem sprawozdania Komisji Spraw Zagranicznych i Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka odnośnie do rządowego projektu ustawy o ratyfikacji Porozumienia europejskiego w sprawie osób uczestniczących w postępowaniu przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, sporządzonego w Strasburgu dnia 5 marca 1996 r., druk nr 296, w brzmieniu propozycji rządowej? Proszę o poniesienie ręki.

Sekretarz Komisji Artur Kucharski:

36 głosów za.

Przewodniczący poseł Ryszard Kalisz (SLD):

Kto jest przeciw?

Sekretarz Komisji Artur Kucharski:

Brak głosów przeciwnych.

Przewodniczący poseł Ryszard Kalisz (SLD):

Kto się wstrzymał?

Sekretarz Komisji Artur Kucharski:

Nikt się nie wstrzymał.

Przewodniczący poseł Ryszard Kalisz (SLD):

Dziękuję bardzo. Przyjęliśmy sprawozdanie obu Komisji.

Proponuję, aby posłem sprawozdawcą został pan poseł Jerzy Kozdroń. Czy pan poseł się zgadza?

Poseł Jerzy Kozdroń (PO):

Zgadzam się.

Przewodniczący poseł Ryszard Kalisz (SLD):

Czy jest sprzeciw wobec propozycji dotyczącej posła sprawozdawcy? Nie ma sprzeciwu. Przyjęliśmy tę propozycję. Zamykam posiedzenie obu Komisji. Dziękuję bardzo.